MEDLEMSTIDNING

DBW:s Botaniska Trädgårds Vänner

Nr 1 * 2025

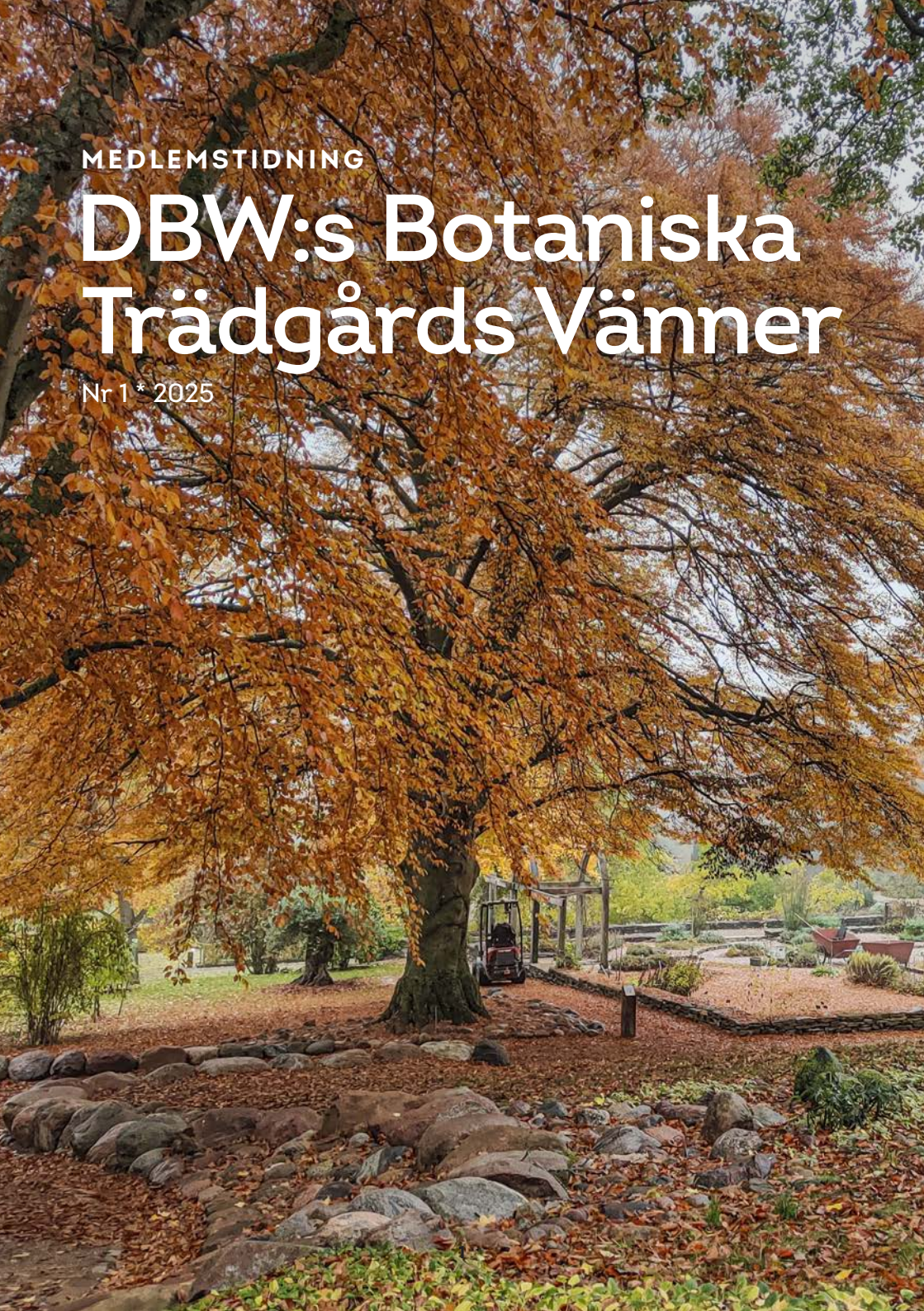

MEDLEMSTIDNING DBW:S BOTANISKA TRÄDGÅRDS VÄNFÖRENING

Nr 1 2025 Årgång 15 • ISSN 2001-1784

HEMSIDA: www.vannervisbybotan.se

FACEBOOK-GRUPP: Visby Botaniska Trädgårds Vänner

ANSVARIG UTGIVARE: Wiveka Schwartz, wiveka.schwartz@hotmail.se

LAYOUT: Nette Lövgren Design

TEXTER:
Bonnie Öhman
Carina Johansson
Åke Persson
Johan Arvidsson
Maria Ahlsten

OMSLAGSBILD:
Bonnie Öhman

Tack till alla!

Alla våra arrangemang sker i samarbete med Vuxenskolan.

Studieförbundet Vuxenskolan

Medlem 2025

Så här gör Du för att vara eller bli medlem:

Genom att betala in medlemsavgiften (150:- för enskilda personer och 500:- för organisationer) på **bg 789-0122** fortsätter Du att vara medlem i Botans Vänförening. Du som vill bli medlem betalar på samma sätt.

Glöm inte att skriva Ditt namn och adress på inbetalningskortet eller som meddelande om du gör en internetbetalning! Ange även epostadress.
Om vi inte kan identifiera inbetalningen kan Du komma att strykas från medlemslistan.

Om det är en organisation som betalar behövs namnet på kontaktpersonen också.

Välkommen!

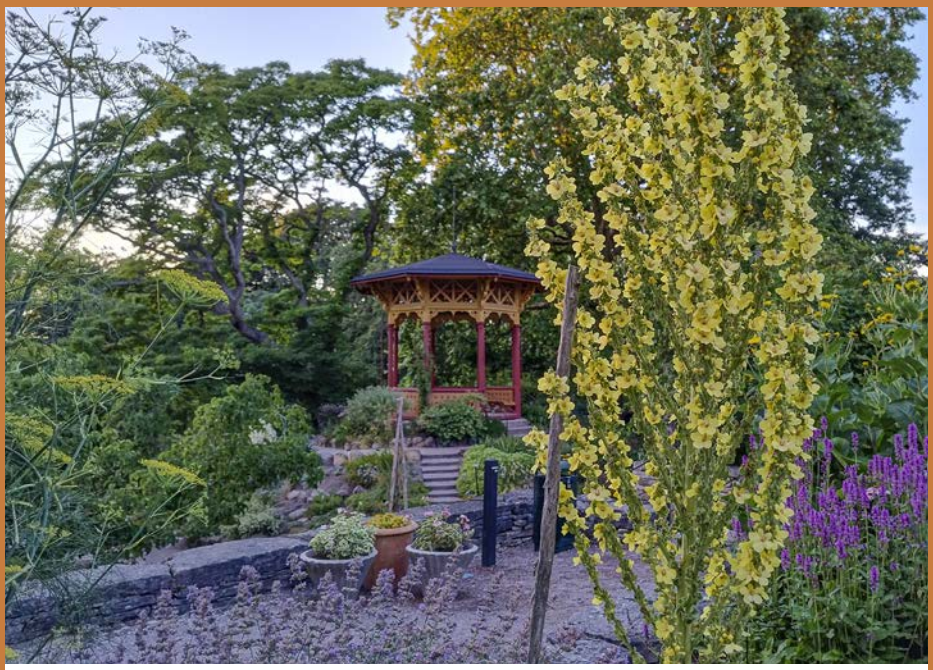

INNEHÅLL

Ordförande har ordet 4

Hänt i Botan 7

Ovanliga träd i Botan 8

Sommarresan 21 juli 2024 10

Trädinventering i Gotlands tätorter 12

En spännande bild av fotograf J. Pedersen 14

Anrika nyttoväxter med en framtid 16

Visbydagen 20

En historisk återblick 22

Kallelse till årsmöte 23

Ordförande har ordet

Text: Carina Johansson Foto: Bonnie Öhman

NU ÄR DET TID för Wiveka Schwartz och mig att tacka för oss. Vi kommer förstås att fortsätta att måna om Botan och vänföreningen så mycket vi bara kan och orkar, men det är dags för en ny kraft att ta hand om ordförandeklubban. Det har varit en väldigt rolig och lärorik tid tillsammans med Wiveka och er andra i trädgården, i styrelsen, vid evenemang och allt runt omkring, inte minst planeringsmöten, rekognoseringsresor inför sommarutflykter och utvärderingar efter soppkok i ”Ordförandehuset” på Birgers gränd i Visby.

Vi har sorgligt nog mist en styrelsemedlem under hösten, Inger Hammar, som varit en inspirerande kraft med många idéer och ett stort nätverk. Vi saknar henne mycket. Några mycket vackra rosor och kvistar av glaspärlevin, som Bonnie Öhman valde ut i Botan kunde vi sticka i sorgbuketten, från vänföreningen och trädgårdsmästarna, vid begravningen. Det blev fint.

Några av er minns kanske miljöpsykologen Terry Hartig, som sökt forskningsmedel i omgångar tillsammans med oss för att dra igång ett stort forskningsprojekt med DBW:s Botaniska trädgård och Linnéträdgårdarna i Uppsala i fokus. Några stora bidrag uteblev, men en del mindre studier har genomförts ändå. Nu, inför sin pensionering, gör han ett nytt försök att få stöd, denna gång direkt av Uppsala universitet där han är anställd och som även har varit min arbetsgivare tills nyligen. Vi håller tummarna och jag är gärna behjälplig, om det behövs då jag kommer att vara knuten till min tidigare institution som forskare.

Bonnie Öhman vill att Kvinnobänken i Botan, som Wiveka önskade sig till sin 90-årsdag för ett par år sedan och många bidrog till, får en mer central placering. Önskemålet då var att den skulle stå nära den medeltida brunnen i det nordvästra hörnet, så vi kunde tänka på kvinnorna som en gång i tiden hämtade vatten där, men där är det lite mörkt och svårt att hitta den. Wiveka håller med Bonnie, så vi får se var bänken hamnar istället.

På våra styrelsemöten har Bonnie och Mats Ahlkvist berättat om bevattningen i Botan som förbättrats avsevärt, vilket gör att trädårdsmästarna kommer att kunna odla en del grönsaker igen som kan användas till soppkoket på den årliga Visbydagen. Soppkoket, med lotteri, tipspromenad och slöjd är vänföreningens viktigaste aktivitet, som genomförs tillsammans med DBW, Gotlands Läns Hemslöjdsförbund liksom andra hjälpande händer och grönsaksodlare. Visbydagen har kommit till för att fira Visby som världsarv, men det bästa med soppkoket är ändå alla fina möten mellan glada, vänliga människor i den härliga trädgården och att många hjälps åt. Det är balsam för själen när läget är som det är i världen. Hurra för trädgården. Må den leva i många lyckliga år, ja lika länge som världsarvet, för ett världsarv ska skyddas och vårdas för all framtid!

Hoppas vi ses på årsmötet i mars!

Vill du bli volontär i Botan?

Som medlem i Botans vänförening är du välkommen att hjälpa till i Botan som volontär. Marina Guldström är vår samordnare för volontärarbete genom att vara en länk mellan trädgårdsmästare Bonnie Öhman och vår förening. När Bonnie och hennes kollegor vill ha hjälp med något kallar Marina er som anmält intresse. Skriv till: marinaguldstrom@yahoo.se så skriver hon upp dig på listan. Välkomna!

Hänt i Botan

Text & foto: Bonnie Öhman

SNART HAR ytterligare ett år passerat och Botan går in i sin vintervila. Tänkte passa på att presentera mig själv lite kort. Jag heter Bonnie Öhman och är sedan 1 september 2023 anställd som Förste Trädgårdsmästare i Botan. Jag är utbildad trädgårdsmästare på Göteborgs universitet och har jobbat i Botan tidigare, då som anställd hos Region Gotland. Under pandemin läste jag vidare till arbetsledare inom grönyteförvaltning och jobbade i Skåne, men när erbjudandet om en tjänst i Botan dök upp var det inget svårt val att flytta tillbaka. Ett ärofyllt uppdrag och det är en fröjd att få sköta om en av de vackraste trädgårdarna – en plats som betyder så mycket för många.

Det har hänt en hel del under året 2024. DBWs Trädgårdsråd med Mats Ahlqvist som ny ordförande i spetsen har fått igång en efterlängtad uppdatering av vårat bevattningssystem! Vi kan nu vattna med vårt eget vatten mycket mer effektivt, då droppslangarna kan ställas in automatiskt och användas även under natten. Det effektiviserar både arbetsinsatsen och vattenförbrukningen då det går åt mindre vatten eftersom avdunstningen minskar nattetid. Det har tillkommit nya bänkar till Paviljonsplan och kiosken har kommit i gång med nya aktörer.

En annan för Botan viktig händelse är att vi med hjälp av mina fantastiska kollegor och Lasse Pettersson har planterat åtta nya träd! Tre på Gotlandsänget och fem inne i Botan.

Kentuckykaffeträd.

Av dessa träd har vi själva drivit upp alla utom två utav befintligt växtmaterial. Med fröförökning, sticklingar eller avläggare har vi fått fram nya plantor. På Gotlandsänget har det planterats en persisk ek *Quercus macranthera*, ett svart mullbär *Morus nigra* och ett Kentuckykaffe *Gymnocladus dioicus*. Inne i Botan har vi planterat sibiriskt korkträd *Phellodendron amurense*, parkaralia *Aralia elata*, Kentuckykaffe *Gymnocladus dioicus*, äkta kvitten *Cydonia oblonga 'Leskovacka'* och en maackia *Maackia amurensis*.

Att driva fram egna plantor av befintligt material gör vi i personalen kontinuerligt. Det är för att behålla så många som möjligt av sorterna och arterna som finns i Botan för framtiden. På tillväxt i vår plantskola finns flera olika arter av bland annat barrträd som kommer att planteras ut på sikt. Träd åldras och de arter och sorter vi nu planterar är för kommande trädgårdsmästare att studera och besökare att beundra och svalka sig under. Precis som vi nu är tacksamma för skuggan under de gamla träden och vad den samlade kunskapen ger oss än idag.

Ovanliga träd i Botan

Text & foto: Bonnie Öhman

I BOTAN FINNS DET runt 500 olika sorters träd varav flera är lite annorlunda former av vanliga träd, exempelvis traslind – en form av bohuslind, blodbok, flikbok och kålask. Under slutet av 1800-talet var det inne med abnormiteter hos växter, som till exempel varierande färger, prickiga blad, annorlunda bladformer eller udda växtsätt.

I denna text berättas om några spännande träd som finns i Botan, först lite kort om trädet i sig och sedan lite historik om det specifika trädet. Varje träd är en egen individ och har sin egen historia.

Tulpanträd.

TRASLIND *Tilia platyphyllos 'Laciniata'*
Traslind är en form av bohuslind med väldigt oregelbundet flikiga blad. Denna trasighet hos bladen gör att bladmassan blir markant mindre, vilket i sin tur gör att den vackra blomningen i juni, med små gulvita blommor i klasar, syns mycket tydligare. Det ser nästan ut som om ett gäng insekter kalasat på bladen. En ganska ovanlig sort, men den var väldigt populär inom den tyska trädgårdsstilen som var på modet i slutet av 1800-talet.

Individen i Botan planterades i slutet på 1800-talet och har tagit lång tid på sig att växa jämfört med en vanlig lind som har mycket starkare växtkraft. Trädet bildar en vacker fondvägg bakom perennrabatten som går i blålila.

TULPANTRÄD *Liriodendron tulipifera*
Ett mäktigt träd som kan bli upp emot 60 meter högt, vildväxande i sin naturliga miljö i Nordamerika där den växter i blandlövskogar. Veden, som doftar gott, har använts i finsnickeri både till möbler och fönster. Tulpanträdet är en art i familjen Magnoliaväxter, det har vackra starkt karakteristiskt flikiga blad som får vacker gul höstfärg och blommar med gröngula tulpanliknande blommor på försommaren.

I Botan finns det två tulpanträd, det äldsta är planterat under 1890-talet och det dröjde ända fram till 1984 innan det blommade för första gången! När det väl blommade blev det en stor sensation. Ingvar Nordin beskriver händelsen i *De Badande Wännernas botaniska trädgård i Visby* (1985, s 18):

Sommaren 1984 hände det: under en visning hade 200 personer blickarna vända mot skyn och tulpanträdets löv, när någon släpper bomben, ”– Är inte det en knopp!?” Stora tidningsrubriker, löpsedlar och någon som inte kan vänta klättrar upp nattetid och virar fast en röd plasttulpan på en gren uppe i kronan!

Det året blommade ett tiotal blommor, dock är inte blommorna röda! Tulpanträdets blommor är gulgröna med orange i botten.

Det andra exemplaret i Botan är planterat 1979 och det dröjde inte lika länge innan det började blomma. Numera blommar båda träden varje år i juni.

KENTUCKYKAFFE *Gymnocladus dioicus*
Ytterligare ett väldigt spännande träd som härstammar från Nordamerika. Karaktäristiskt för Kentuckykaffe är dess stora dubbelt parbladiga blad, ett blad kan bli upp emot 80 cm långt. Trädet vegeterar sent på våren och stammen samt grenarna är vackert grova och knotiga. Trädets blommor är stjärnlika vitgröna som doftar svagt. Namnet Kentuckykaffe kommer från att man rostat trädets frö som kaffeersättning förr. Fröna sitter i stora bruna baljor vilka visar att trädet är en ärtväxt. Veden från trädet har bland annat använts till möbelsnickeri.

I Botan finns ett stort träd, som utifrån vår litteratur och dokumentation troligen är planterat någon gång under 1950- eller 1960-talet. Trädet blommade sparsamt, senast 1976 enligt Ingvar Nordins bok *Kom rosor och salivia* …. I somras blommade det igen, vilket var helt fantastiskt! I år har vi planterat ut två nya plantor som dragits upp från rotskott av det gamla trädet.

Kentuckykaffeträd.

Sommarresan 21 juli 2024

Text & foto: Carina Johansson

WIVEKA SCHWARTZ ville absolut att vi skulle lära oss mer om kalkbrytningens historia på Gotland och så fick det bli, men först åkte vi till Lena Nygårds strax norr om Storugns. Det gjorde att vi körde förbi Nordkalks utskeppningshamn innan det var dags att svänga in vid skylten där det står ”Honung” nära Raukudd, då vi kom söderifrån. Lena som jobbar med boken *Storugns – Ett samhälle som försvann*, som kommer i vår, är kanske mer känd för många genom projekt som Fröuppropet, dokumentation av äldre husbehovsväxter och POM, Programmet för odlad mångfald. Hon har skrivit en hel radda böcker om ärtor, bönor och mycket annat (se lästips nedan) när hon inte har sett till att frön bevaras för framtiden i fröbanker och frövalv i Alnarp och på Svalbard.

När vi parkerat hos Lena fick vi först gå över en vackert blommande äng, se hennes provodlingar och gå runt i trädgårdens olika delar inklusive växthus. Här samlas Lena och hennes familj, barn och barnbarn, stora delar av året. Vi fick möjlighet att köpa flera av hennes böcker och blev bjudna på härligt hemgjord saft att svalka oss med, säkerligen gjord på bär från trädgården. Vi var en frågvis grupp inte minst för att delar av den kom från

Ett axplock av Lena Nygårds publikationer, flera med anknytning till Gotland:

Rällsjö Brita är mitt namn: En berättelse från självhushållets tid färgad av tre sekel. 2017. Stockholm: Ackedo

Klint Karins kålrot och mor Kristins böna: Om fröuppropets kulturarv. 2013 (skriven tills m Matti Wiking Leino) SLU POM

Hjälp till att rädda vårt gröna kulturarv. I: Från Gutabygd 2009. Visby: Gotlands Hembygdsförbunds förlag

Marthas lilla gröna: inspiration till eget grävande i nyttoträdgårdens historia. 2008. Stockholm: RAÄ

Om ärter: En etnobotanisk skrift 2007. Alnarp: Centrum för biologisk mångfald

Vi odlade till husbehov. 2005. Alnarp: POM

Gotlands Guideförening, som är föreningsmedlem i Visby Botans vänförening. De vill kunna förmedla vidare vid sina guidningar.

Sedan for vi tvärs över ön till Smöjen för att bli guidade av Björn Engström om landskapet och kalkbrytningen där. Några av oss körde fel då jag använde en gammal karta. Det visade sig att vägen var avskuren på grund av just kalkbrytning, en väg som kalkbrytningsföretaget lovat att ersätta och som gotlänningarna fortfarande väntar på. Väl framme i Smöjen, där den sista biten av vägen är väldigt gropig, men väl värd att ta, då det är en spännande plats, mötte Björn upp oss med kartor och fotografier. Han har vuxit

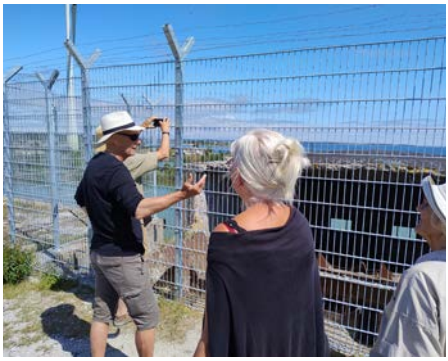

upp där och vi fick en personlig berättelse till livs om hur kalkbrytningen gått till och hur livet tedde sig för de som arbetade där och deras familjer. Livligast blev berättelserna om de olika bus han och hans kompisar hittade på som barn. Inget finns kvar av huset där de bott men spår av trädgården i form av buskar och något träd pekade Björn ut. Vi gick en runda i området för att få en uppfattning om brytningens olika moment och hur stenen transporterades ner till hamnen. Idag är det en populär plats för bad både i de gamla vattenfyllda kalkbrotten och i havet intill.

Det blev sedan en sen lunch vid trevliga Liste gård i Norrlanda. Där tittade vi också på odlingarna av bland annat luktärtor och dahlior och en del plockade egna buketter som fick följa med hem.

Trädinventering i Gotlands tätorter

Text: Åke Persson och Johan Arvidsson

MARK- OCH MILJÖENHETEN vid Region Gotland har genomfört inventering av träd på Regionens mark. En första inventering gjordes av träden i Visby och rapporterades 2020. Den inventering som refereras här gjordes i Gotlands 20 tätorter utom Visby och rapporterades 2023. Sammanlagt 1 439 träd inventerades med avseende på växtplats, trädslag och bedömd ålder. Stammens omkrets mättes med måttband och kartbilder med trädens placering gjordes. Resultaten redovisades bland annat i diagram över förekomst av olika trädslag – ett drygt tiotal – och fördelning av trädens bedömda ålder, allt detta för varje tätort. Slutligen gjordes sammanställd statistik för alla tätorterna.

För detta omfattande arbete belönades Parkenheten och projektledaren Johan Arvidsson med Region Gotlands interna miljöpris 2023.

Johan Arvidsson, prisbelönad projektledare. Foto: Lilly Halldén Arvidsson

Parkenheten vinnare av Region Gotlands interna miljöpris 2023

22 februari 2024 07.51

Lyssna

Träden i tätorterna har besiktigats och inventerats under perioden 2021-06-01 t o m 2022-12-09. Totalt har 1439 träd inventerats

Under år 2021 inventerades träden i tätorterna Fårösund, Hemse, Havdhem, Roma och Burgsvik. Under år 2022 inventerades träden i Slite, Klintehamn, Stånga, Lärbro, Tingstäde, Kappelshamn, Västerhejde/Vibble, Väskinde, Dalhem, Ljugarn, Ronehamn, Hallshuk, Herrvik, När och Fårö/Sudersand. Resultatet redovisas i denna rapport.
Arbetet har genomförts av Johan Arvidsson, landskapsingenjör TKF/Mark och stadsmiljö/Parkplanering.

Denna rapport omfattar mycket text, siffror och statistik och skal
grund för kommande trädvårdsplaner.

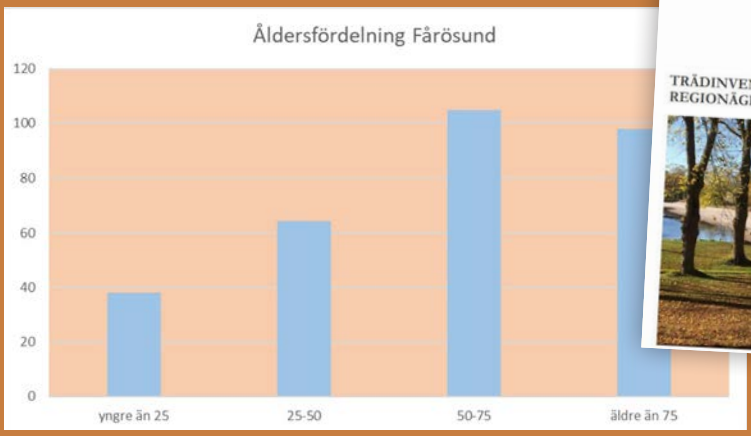

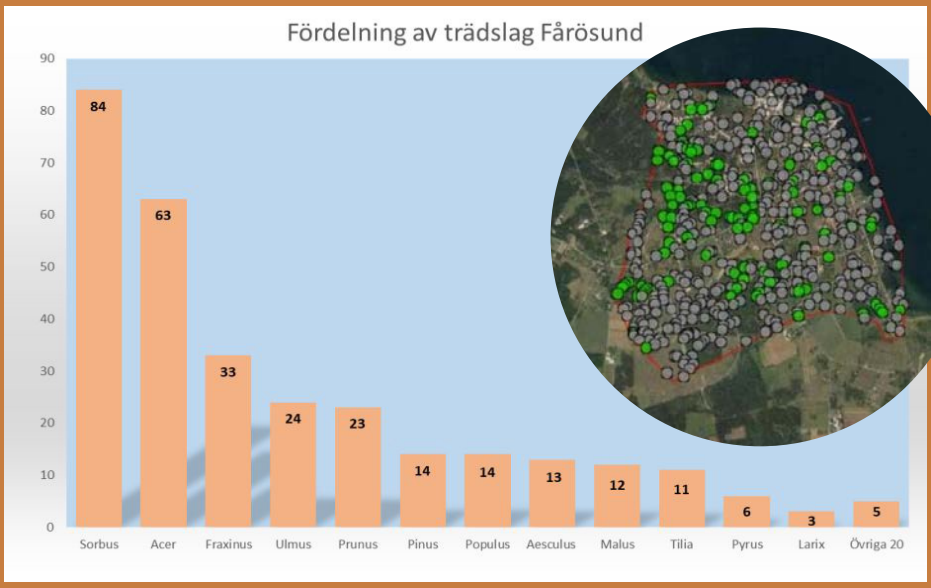

Bilderna är tagna ur rapporten från 2023.

En spännande bild av fotograf J. Pedersen

Text: Carina Johansson

UNDER ÅREN 1865 till 1872 drev Jens Pedersen från Danmark en fotoateljé i Visby. Han kallade sig för porträtt- och landskapsfotograf

och som just landskapsfotograf var han tidigt ute. Pedersen gjorde bland annat flera serier med stereobilder avsedda för turister. För sådana bilder användes en särskild betraktare som gav en tredimensionell effekt. Botan är med i flera av serierna.

Historikern Michael F. Scholz vid Campus Gotland skriver en bok om Pedersen och den kommer att innehålla ett rikt bildmaterial. När jag fick en förhandstitt på manus fastnade jag särskilt för ett av fotografierna. Det är en stereobild med Botans lusthus i bakgrunden, men det mest iögonfallande är växternas alla namnskyltar. Pedersens plåt som han kopierade stereobilden från ingår i Riksarkivets glasplåtsamling i Visby. Scholz som själv äger en sådan stereobild låter oss ta del av den här. Vi ser fram emot boken där det troligen kommer att finnas med fler av Pedersens fotografier från Botan.

Anrika nyttoväxter med en framtid

Text: Maria Ahlsten

MYCKET HAR VI ATT LÄRA av vår historia. När vi ser tillbaka på de sätt vi tagit till vara olika produkter från växtriket för vår överlevnad, visar sig mycket fortfarande vara hållbart för vår miljö och framtid. I dagens stora utmaningar med klimatfrågorna är det särskilt viktigt att vi använder oss av material och metoder utan onödigt stora klimatavtryck. Även om vi numera inte alltid nyttjar de gamla produkterna utan väljer andra och nyare alternativ, finns de ännu att tillgå.

LIN *(Linum usitatissimum)*
Linodling har bedrivits i Norden sedan järnåldern. I Mellaneuropa och i Orienten kan linodling och förädling av lin spåras till 4:e årtusendet f.Kr. Fram till mitten av 1800-talet odlades lin i stor skala i Sverige liksom i många andra länder, men trängdes sedan tillbaka av bomullen och odlas idag endast i begränsad omfattning.

Linet har många användningsområden, och såväl frön som stjälkar nyttjas.

Linfrön är rika på linolja som kall- eller varmpressas ur fröna. Linolja är ett universalmedel inom byggnadsvården och används

som den är som impregneringsmedel och grundmålning, men förädlas också till möbeloljor, vaxer, fernissor och kitt. Andra produkter är linsåpa, linoleum och linoljefärg.

Kallpressad linolja är utmärkt till matlagning och de hela fröna är ett bra tillskott i matbröd. De har på grund av sitt sleminnehåll ett medicinskt användningsområde som milt laxermedel och smörjmedel för tarmen.

Stjälkarna ger en mycket slitstark fiber som är utmärkt att använda både som isoleringsmaterial och till vävning av tyger.

Linodling lämnar betydligt mindre avtryck på miljön än exempelvis bomullsodling. Det behövs väldigt lite bekämpningsmedel eftersom linet odlas i relativt kalla länder med färre skadeinsekter. Vattenåtgången är mycket mindre än vid bomullsodling. För att tillverka 1 kvm bomull förbrukas det 30–100 liter vatten, för att tillverka 1 kvm linnetyg krävs det endast cirka 1 liter vatten.

TALL *(Pinus silvestris)*

Tallen har funnits i Sverige i alla fall sedan den senaste istiden och är idag, tillsammans med granen, det viktigaste trädslaget i svenskt skogsbruk. Tallar används till hus, broar, möbler och papper, men även till drivmedel och kemikalier.

Tall är ett relativt stormfast trädslag på grund av dess rotsystem som skickar ut så kallade pålrötter långt ner i marken. Rötterna samarbetar också med svampar, kallat mykorrhiza, för att öka närings- och vattenupptagning till trädet.

Tallen är det trädslag i skogen som bäst överlever skogsbränder och detta beror bland annat på tallens bark som är extra tjock och värmetålig. Om en tall utsätts för brand redan i ung ålder blir trädet mer motståndskraftigt mot insektsangrepp, då veden kommer att innehålla mer kåda. Normalt blir en tall mellan 200 och 450 år gammal, den äldsta

som hittills hittats (2018 i Hälsingland) har överlevt minst tre skogsbränder och uppskattas vara 761 år gammal!

Tallen har historiskt, precis som idag, stor betydelse i skogsbruket. Tallstubbar användes för tjärframställning och tallvirke för att framställa träkol. Barken fick under många nödår användas till barkbröd.

I vårt moderna skogsbruk odlas väldigt mycket tall, dels för virkets fina egenskaper till byggnadskonstruktioner och möbler, dels för träfibern till pappersframställning. I samband med pappersframställning utvinns ämnet tallolja. Denna tallolja kan tillsättas till diesel för att göra drivmedlet lite mer miljövänligt. Tallolja är även en komponent i gul såpa som används som rengöringsmedel.

Som livsmedel räknas tallen som ett av de viktigaste i en överlevnadssituation. Barren och årsskotten, tallstrunten, innehåller rikligt med C-vitamin. Även de omogna, unga kottarna kan användas i sylt, lemonad och som smaksättare i smör, ost, marinader etc.

Medicinskt har ett harts (kolofonium) från tallskott och ved beretts till en terpentinolja och använts upphostningsbefrämjande, urindrivande och som antiseptiskt läkemedel.

HAMPA *(Cannabis sativa)*

Hampa är en mycket tålig och snabbväxande ettårig ört med fingrade blad. Den blir på våra breddgrader cirka två meter hög.

Hampa förknippas oftast med dess användning som berusningsmedel och benämns då med samlingsnamnet ”Cannabis”. Mellan 1972 och 2003 var odling av hampa helt förbjuden i Sverige, men får nu odlas med beviljat gårdsstöd från EU och om hampasorten är godkänd av Statens jordbruksverk.

Hampa har genom årtusenden varit en viktig nyttoväxt och bland annat använts som byggmaterial, spånads- och kryddväxt.

Till Norden kom hampan redan under järnåldern. De starka fibrerna användes till repslagning, fiskenät och säckar.

Fibrerna är väldigt hårda och behöver rötas för att bli uppmjukade och hanterbara. I modern tid har tekniken utvecklats med nya beredningsmetoder och används inom textilindustrin.

Hampans innersta fibrer kan tillsammans med kalk användas som byggmaterial, isolering eller innerväggar i miljövänligare hus.

Ur växtens frön utvinns hampolja, vilken kan användas vid framställning av matolja, smörjmedel, tvål, schampo, kosmetika och som bränsle.

På senare år har odling och förädling av hampa tagit ny fart. Hampprodukter används som ersättning för plast inom olika sektorer, däribland biltillverkning, järnväg, luftfart och rymdindustrin.

Gotland var under 1950- och 60-talet en viktig odlingsareal för hampa. Här fanns också ett fiberberedningsverk. De senaste åren har ett nytt projekt tagit fart, där ett flertal gotländska bönder odlar hampa för industriell utveckling.

Och miljöfördelarna är många: hampan kan binda dubbelt så mycket koldioxid som träd, hampan tillför jorden näringsämnen som gör att man kan odla den år efter år på samma yta utan att växla gröda, hampan växer snabbt och konkurrerar ut ogräs vilket gör bekämpningsmedel onödiga.

KÄLLFÖRTECKNING:
Wikipedia
Lisen Sundgren: *Äta vilda växter*
Det bästa: *Örtmedicin och växtmagi*
PINUS-projektet: *Visa skogen*, Skogs- och samemuseet i Lycksele
Carolina Wahlberg: artikel i *Jordbruksaktuellt*, 2024
Naturskyddsföreningen.se: Hur miljövänliga är materialen i våra kläder?

BILDER:
Linum usitatissimum: J-P Grandmont
Pinus Silvestris: Allmän egendom
Industriell hampaodling: Aleks

Rekordmånga ”hackers” fixade grönsakerna till soppan på Visbydagen

Text & foto: Åke Persson

FÖRSTA LÖRDAGEN I OKTOBER är för Visbyborna liktydigt med Visbydagen med alla dess aktiviteter, men för Botans Vänförening innebär det tidig purrning och uppställning av arbetsbänkar och de specialtillverkade järngrytorna samt ett par timmars grönsakshackning. Även i år kom råvarorna från Skags och Stora Tollby, kompletterat med många godsaker som Maria Ahlsten ansåg behövdes för en fin soppa. Som traditionen bjuder var det fint väder, milt, svag vind och sol.

Ett tiotal morgonpigga, bland annat från DBW, hade ställt upp runt bänkarna och gjorde ett snabbt jobb så att elden och kokningen kunde komma igång i tid. Grytorna rymmer mycket, vattnet fylls i med slang och kryddningen görs med en näve i taget. Hantverkare från Gotlands Läns Hemslöjdsförbund hade täljgille intill och de späntade stickorna var bra att tända elden med.

Maria ledde och fördelade arbetet.

På utsatt tid kl 11 dök de första besökarna upp och fick en varm mugg och gott bröd. Som vanligt var Marias soppa ”den bästa man smakat”. Kön av besökare blev längre och den två grytorna tömdes och fylldes på nytt. Fyra grytor kokades för att fylla de 350 muggarna som gick åt. Under tiden gick många tipspromenaden som Carina Johansson arrangerat, köpte lotter och gav sin tribut i frivilligbössan.

Klockan 14 var det hela över. Kvarvarande soppa kunde fördelas, grusplanen städas och bänkar och grytor ställas undan för användning nästa år.

Ett stort tack till alla som hjälpte till och som bidrog till föreningens kassa. Arrangemanget gick väl ihop i år.

Efter väl förrättat värv.

En historisk återblick

Text: Åke Persson

ROBERT VÄRILD var med och bildade Botaniska Trädgårdens Vänförening 2011 och har sparat det första årets verksamhetsberättelse från årsmötet 2012. Där framgår att styrelsen hade Bertil Ståhl och Wiveka Schwartz i spetsen. Första året var medlemskadern drygt 100 medlemmar och man hade samlat ihop ett kapital på 10 000 kr. Botanvännernas första soppkok hösten 2011 var en fortsättning på den tradition som trädgårdsmästarna hade startat men som de inte kunde fortsätta.

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR
DBW:s BOTANISKA TRÄDGÅRDS VÄNFÖRENING 2011
INFÖR ÅRSMÖTET 2012

Styrelsen har under året bestått av: (interims-)

Ordförande	Bertil Ståhl
Vice ordförande	Wiveka Schwartz
Sekreterare	Ann-Britt Magnusso
Kassör	Lars Leissner
Ledamot	Jan Luthman
Ledamot	Torbjörn Hargesson
Ledamot	Robert Värild

103 personer hade betalat medlemsavgift.

Vid årets slut fanns 9 916 kr på föreningens konto.

11 08 01 Bildande av vänföreningen. Bengt Rosén deltog med ett föredrag om trädgårdens uppkomst.
Fem styrelsemöten har hållits varav ett konstituerande.
Trädgårdsmästaren deltog i mötet 11 09 21, då vi startade planering av verksamhet för 2012.

Visbydagen
I samband med Visbydagen deltog Vännerna vid soppkokning i trädgården, vilket uppskattades mycket av trädgårdens personal.
Vi hade även en anlagstavla för föreningen samt en person som informerade om Vännerna. Många skrev på intresselistorna.

DU KALLAS HÄRMED TILL

ÅRSMÖTE

I DBW:S BOTANISKA TRÄDGÅRDS VÄNFÖRENING

Måndagen den 10 mars 2025 kl 18.00

Ödins gårdshus, intill Almedalen i Visby, ingång från Tage Cervins gata

18.30 föredrag av Dominic Ingemark, docent
i antikens kultur och samhällsliv vid Uppsala universitet.

Olivträdet: det främsta av alla träd.
Användning av olivträd under den romerska antiken.

DAGORDNING

1. Mötets öppnande
2. Val av ordförande och sekreterare för mötet
3. Val av 2 protokolljusterare och tillika rösträknare
4. Fastställande av röstlängd
5. Årsmötets behöriga utlysande
6. Fastställande av föredragningslista
7. Verksamhetsberättelse
8. Ekonomi
   a. Redovisning av föreningens ekonomi
   b. Revisionsberättelse
   c. Ansvarsfrihet
9. Verksamhetsplan och budget för 2025
10. Fastställande av medlemsavgift för 2026
11. Val av styrelse
12. Val av 1 revisor på 1 år och 1 revisorssuppleant på 1 år
13. Val av 3 ledamöter till valberedningen, varav en sammankallande
14. Övriga frågor
15. Mötets avslutande

